

## **ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ, ЇЇ СУТНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ**

Політична корупція – це діяння посадової особи держави, яка незаконно й неправомірно використовує свій державний статус для отримання переваг (соціальних, політичних, економічних тощо) для себе або інших осіб у корисливих цілях. Для політичної корупції характерне прагнення її суб'єктів до нарощування свого владного потенціалу, часто без явної матеріальної вигоди [1]. Гостро стоїть проблема політичної корупції в Україні, що і визначає актуальність нашого дослідження.

На думку українських науковців, основними чинниками, що сприяють формуванню та розвитку явища політичної корупції, є:

- низький рівень політичної культури суспільства, його невідповідність досягнутому формальному рівню демократії;
- відсутність громадянського суспільства в державі;
- надмірне й активне втручання держави в економіку й приватне життя громадян, що призводить до ослаблення ринкових регуляторних механізмів, підміни їх жорстким нормативним регулюванням держави, а також до ерозії основ громадянського суспільства;
- непрозорість системи державного управління, процесів вироблення політики та прийняття рішень на національному, регіональному й місцевому рівнях;
- недосконалість виборчого законодавства України;
- нерозвинутість партійної системи;
- відсутність у опозиції реальних можливостей впливати на ситуацію; • аморальність вищих керівників держави [2].

Політична корупція проявляється у різних формах й політичних процесах. З урахуванням багатоманітності та специфіки прояву політичної корупції в умовах виборчих процесів виділяють специфічний вид політичної корупції – електоральну корупцію. Її можна визначити як систему підкупу як виборців, так і тих, хто проводить вибори і навіть тих, кого обирають. Відтак влада (державна, місцева) перетворюється на товар, який можна придбати лише за умови доступу до значних фінансових, матеріальних, інформаційних та інших ресурсів. Деякі американські дослідники стверджують, що природа депутатського мандату (а саме – його тимчасовий статус) може стати чинником корупційної поведінки його власника. На думку експертів, депутати представницьких органів часто постають перед дилемою: зберегти політичну підтримку виборців, гарантуючи, тим самим, подальше переобрання, чи прийняти грошову винагороду від лобістів, забезпечивши свій матеріальний статок [1].

Політична корупція як соціальне явище існує практично в усіх країнах світу, у тому числі в тих, що належать розвинутих демократій. Однак особливого значення вона набуває у країнах, що перебувають на етапі соціально-економічного та політичного транзиту. Значною мірою це пов'язано з тим, що в країнах перехідного типу державний управлінський апарат є занадто політизованим, тобто фактично представляє не стільки інтереси держави та суспільства, скільки конкретних політичних угруповань, які, у свою чергу, тісно пов'язані з великим капіталом. У цілому політична корупція у формі, що функціонує в Україні, по-перше, зводить нанівець будь-які реформи в країні, по-друге, спричиняє відчуження України у світовому просторі [3].

Разом з тим, незважаючи на очевидну актуальність даної теми, і в теорії, і на практиці залишається значна частина невирішених питань, починаючи з того, що включає в себе поняття «політична корупція», які риси для неї найбільш характерні, які існують причини її виникнення, та закінчуючи розробкою ефективних механізмів протидії даному соціально-політичному явищу[4].

Небезпечність політичної корупції полягає, насамперед, у тому, що суб'єкти політичної корупції, маючи корисливі цілі та вузькокланові інтереси, брутально втручаються у компетенцію того чи іншого суб'єкта політики, органу державного управління та органу судової влади, купляючи та продаючи місця в органах державної влади. Як приклад можна навести факти, коли самі депутати Верховної Ради України оперують цифрами щодо корупційної вартості місця у списку тієї чи іншої політично сили – від 2 до 10 мільйонів доларів, вартості просування того чи

іншого законопроекту – 200300 тисяч доларів та інше. Йдеться про існування формули «влада-гроші-влада», але про подолання цього зла в Україні йдуть лише розмови [5].

Дослідники вбачають три наступні можливі підходи до зменшення корупції:

- по-перше, посилення законодавства в частині відповідальності за корупційні діяння;
- по-друге, створення економічних механізмів, що дозволяють посадовим особам збільшити свої доходи без вчинення правопорушень;
- по-третє, підсилити роль ринків і конкуренції, зменшивши тим самим розмір потенційного прибутку від корупції [9].

Існує думка і про так звані два напрями подолання корупції: «прямий» і «непрямий». Прямий – це адміністративні заходи влади, в тому числі:

- проведення адміністративної реформи та реформи дозвільно-контрольної системи з метою зменшення залежності прийняття рішення з тих чи інших питань від волі чиновників, натомість створення чітких та прозорих процедур прийняття рішень дозвільного та контрольного характеру;
- реальне відділення бізнесу від влади з метою ліквідації неринкових методів втручання в економіку;
- створення незалежної судової системи, подолання корупції в судах;
- реальне та публічне покарання корупціонерів всіх рівнів за вчинення корупційних дій;
- превентивні законотворчі та нормотворчі дії;
- виявлення потенційно корупційних «правил гри» у законах та процедурах, нормативне виправлення таких правил. Ліквідація непотрібних регулятивних актів та процедур.

Непрямий напрямок – просвітницька робота, розвиток свободи слова та отримання інформації, розвиток громадських організацій [9].

Однак, на такі заходи потрібна політична воля керівництва держави, якої на сьогодні поки що бракує, оскільки державна влада в Україні – це ресурс для збагачення чиновників всіх рівнів. Такі системи, як правило, не здатні до само реорганізації. Останні політичні кризи в Україні підтверджують існування глибокої кризи політичних еліт в Україні, що, у свою чергу, призвело до недовіри суспільства до існуючої політичної еліти, незалежно від політичного забарвлення. Однак, така криза дає шанс проявити себе менеджерам нового покоління, у тому числі і в системній роботі по подоланню корупції в Україні [7].

Отже, політична корупція має прихований та багатоваріантний характер і далеко не завжди є очевидною для пересічного громадянина, дії політичних корупціонерів є універсальними, стосуються різних сфер суспільного життя. Основними причинами політичної корупції в Україні є відсутність прозорості та громадського контролю за фінансуванням та формуванням політичних партій, непрозорість самої системи державного управління, відсутність чіткого розподілу між політикою та державним управлінням. Політична корупція впливає фактично на всі рівні державного управління, передусім через невирішення проблеми відокремлення бюрократії від політики.

### Література

1. С.М.Нестерцова. Політична корупція. Запобігання проявів корупції.
2. [Електронний ресурс] – Режим доступу : [novovoronzovka.just.ks.ua](http://novovoronzovka.just.ks.ua)
3. Політична корупція в сучасній Україні / В. М. Ємельянов, Д. А. Степанюк // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Політологія. – 2008. - Т. 93, Вип. 80. – С. 72-75.
4. Костенко О. Деморалізація, що породжує корупцію / О. Костенко // Укр. правда. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://pravda.com.ua/articles/4b2b78bf10503>
5. Політична корупція в системі державного управління: українські реалії / А. Тіньков // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2010. – № 1. – С. 227- 234.
6. За міжнародними критеріями, в Україні тотальна політична корупція.
7. [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://www.sd.org.ua/news.php?id=12943>.
8. Родинність в політиці: традиція чи політична корупція? – Режим доступу : // [www.obozrevatel.com/news/2007/6/4/173726.html](http://www.obozrevatel.com/news/2007/6/4/173726.html). 8
9. Політична корупція як загроза державній безпеці України / І. Ф. Корж // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. – 2010. – Вип. 11. – С. 78-84.
10. Томахів В.Я. Деполітизація державної служби в Україні в контексті європейського досвіду / В. Я. Томахів // Світоглядні та соціокультурні засади формування

модерної української нації : монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевич, М. І. Гурик [та ін.] ; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – С. 221-242.

11. Ades A., Di Tella R. *The new economics of corruption: a survey and some new results* // *Political Studies*. – 1997. – Vol. 45, № 3. – P. 496.

12. Іо.Ковтун І. Українська економічна ментальність: соціально-філософський аналіз / Ігор Ковтун, Діана Куца // *Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації : щоріч. наук. пр. / відп. за вип. Т. В. Гончарук. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – С. 198-204.*

13. *Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 255 с.*